Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 03/11/2026 16:22
Sayı: E-120.07.03-1975974

COP31 TÜRKİYE ANTALYA

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/48028
7/48425
7/48489
7/48491
7/48494
} GK 12

7/49670
7/49672
} GK 16

7/50512
7/51189

Sayı : E-85112434-610-9118793
Konu : Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı)

İlgi : a) 27.08.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1926949 sayılı yazınız.
b) 09.09.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1936404 sayılı yazınız.
c) 02.10.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1950523 sayılı yazınız.
ç) 21.10.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1967256 sayılı yazınız.
d) 26.10.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1969168 sayılı yazınız.

İlgi yazılar ekinde yer alan soru önergelerine ilişkin Bakanlığımızca hazırlanan cevaplar Ek'te sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet Nuri ERSOY
Bakan

Ek: Liste ve Cevaplar (28 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: 205044F3-0575-4A0A-B81E-F2F307B8EC59 Doğrulama Adresi: https://www.turkiye.gov.tr/ktb-ebys

Cumhuriyet Bulvarı No: 4 Ulus Altındağ / ANKARA
Telefon No: (312) 470 8000 Belge Geçer No: (312) 470 5131
http://www.ktb.gov.tr http://sgb.ktb.gov.tr
KEP Adresi : kulturveturizmbakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için:Hasgül ÇAKAN
İşletme İşçisi
Telefon No:(312) 470 50 05

Türkiye

7/48425 GK12

DENİZLİ MİLLETVEKİLİ SAYIN YASİN ÖZTÜRK'ÜN 7/48425 ESAS SAYILI SORU ÖNERGESİNE BAKANLIĞIMIZCA HAZIRLANAN CEVAP

Bakanlığımız (Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü)'ca;

Türkiye'de tespit ve tescili yapılmış toplam 130.270 taşınmaz kültür varlığı ile 28.477 arkeolojik sit alanı bulunmaktadır. Envanter kayıtlarımızda "Sit Adı" olarak kayıtlı 4.875 höyük yer almakta olup adı bilinmeyen höyükler sit alanı olarak kaydedilmektedir.

2023-2026 yılları arasında meydana gelen kaçak kazı olaylarının sayısı 4.889'dur. Kaçak kazaların illere göre dağılımında, son dört yılda en fazla olayın gerçekleştiği 20 il şunlardır: İzmir, Mersin, Kayseri, Eskişehir, Manisa, Bursa, Sivas, Aydın, Denizli, Kırklareli, Antalya, Tokat, Muğla, Samsun, Afyonkarahisar, Kocaeli, Yozgat, Ankara, Muş ve Gaziantep.

Kayıtlarımıza göre 2023-2026 yılları arasında kaçak kazı olayı gerçekleşen ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında bulunan tescilli alan sayısı 1.465'tir.

Kaçak kazı veya izinsiz define arama suçlarına ilişkin olarak 2863 sayılı Kanun'un 65'inci ve 74'üncü maddeleri uyarınca yapılan yargılamalara dair talep edilen istatistiksel verilerin Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünden temin edilmesinin daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.

2863 sayılı Kanun'a muhalefet suçlarına ilişkin olarak, anılan Kanun'un "İkramiye ve Cezalar" başlıklı 6'ncı bölümünde yer alan 65'inci ve 74'üncü maddelerde, işlenen suçun niteliğine göre hapis ve adli para cezaları öngörülmektedir.

Bu kapsamda, 2863 sayılı Kanun'un 67'nci maddesinde; kültür ve tabiat varlıklarıyla ilgili bildirim yükümlülüğüne mazereti olmaksızın ve bilerek aykırı hareket edenlere altı aydan üç yıla kadar hapis cezası, bildirimi yapılmamış kültür ve tabiat varlıklarını satışa arz eden, satan, veren, satın alan veya kabul eden kişilere ise iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası öngörülmektedir. Kanun'un 68'inci maddesinde, kültür ve tabiat varlıklarını Kanun'a aykırı olarak yurt dışına çıkaran kişilere beş yıldan on iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası; 74'üncü maddesinde ise kültür varlığı bulmak amacıyla izinsiz kazı veya sondaj yapan kişilere iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası verileceği hükme bağlanmıştır.

Kültür varlıklarına karşı işlenen suçlara ilişkin düzenlenen cezai yaptırımların, diğer kaçakçılık suçları için öngörülen cezalar da dikkate alındığında caydırıcı nitelik taşıdığı ve yeterli yaptırım gücüne sahip olduğu değerlendirilmektedir.

Metal dedektörlerin alım ve satım esaslarının belirlenmesi veya bu cihazlar için izin belgesi verilmesi Bakanlığımızın görev alanına girmemektedir.

Bakanlığımız açısından dedektör kullanımında suç olarak değerlendirilen durum, bir yerin sit alanı olup olmadığına bakılmaksızın ve kullanılan alet veya cihazın türü dikkate alınmaksızın, her alanda kültür varlığı bulmak amacıyla izinsiz define veya kültür varlığı araştırması yapılmasının 2863 sayılı Kanun'un 74'üncü maddesi kapsamında suç teşkil etmesidir.

Bununla birlikte, vatandaşlarımız mülki idare aracılığıyla define arama başvurusunda bulunabilmekte ve yapılan başvurular doğrultusunda Bakanlığımızca Define Arama Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde işlem tesis edilmektedir. Bu kapsamda, başvuruya konu yerin ilgili müze müdürlüğünce yapılacak inceleme sonucunda 2863 sayılı Kanun kapsamında tespit ve tescil edilen alanlar ile mezarlıklar dışında kaldığının belirlenmesi ve başvuru sahibi tarafından gerekli belgelerin ibraz edilmesi durumunda, yalnızca başvuran kişi adına, tek bir yer için ve aynı yerde bir defaya mahsus olmak üzere, en fazla on beş gün süreyle ve aralıksız çalışmak koşuluyla define arama ruhsatı düzenlenmektedir. Define aramasının izinsiz gerçekleştirilmesi hâlinde ise 2863 sayılı Kanun'un 74'üncü maddesinde belirtilen cezai yaptırımlar uygulanmaktadır.

Bakanlığımız Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile bağlı taşra birimlerinde güvenlik hizmetleri; bekçi, koruma ve güvenlik görevlileri ile sürekli işçi (güvenlik) unvanlı personel aracılığıyla sağlanmakta, güvenlik zafiyeti oluşmaması için azami özen gösterilmektedir. Müze ve ören yerlerimizin nitelik ve nicelik bakımından önemi ve büyüklüğü ile güvenlik hizmetlerinin yedi gün 24 saat esasına göre yürütülmesi gerekliliği dikkate alınarak personel planlaması yapılmaktadır. Bu planlamada, müzecilik faaliyetlerinin etkin biçimde yürütülmesi, ziyaretçi memnuniyetinin dünya standartlarına ulaştırılması ve güvenlik riskinin asgari düzeye indirilmesi amaçlanmaktadır. Mevcut güvenlik görevlilerimizin sayısı, korunacak alanların büyüklükleri ve fiziksel özellikleri dikkate alınarak birimlerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde tutulmaya çalışılmaktadır.

Kaçak kazaların yoğun olduğu bölgelerde geniş alanların taranması ve kontrol edilmesi amacıyla dronlardan yararlanılmaktadır. Bu kapsamda, özellikle Manisa ilindeki Bintepeler bölgesi için bir drone izleme merkezi kurulmuştur. Ayrıca antik kentlerde ve sit alanlarında, 7 gün 24 saat izleme imkânı sağlayan farklı özelliklerde kamera sistemleri kullanılmaktadır. Arazi değişikliklerinin tespitinde yapay zekâ

kullanımına yönelik hâlihazırda bir çalışma yürütülmemekle birlikte, teknolojik gelişmelerin bu alana sağlayabileceği katkılar yakından takip edilmektedir.

Kaçak kazı veya izinsiz define arama olaylarına ilişkin olarak Genel Müdürlüğe ulaşan ihbarlar ivedilikle kolluk birimlerine yönlendirilmekte ve bu sayede birçok olaya erken müdahale edilebilmektedir. Bakanlığımız birimlerine ilgili kolluk kuvvetleri tarafından bildirilen kaçak kazı olaylarında müze uzmanlarınca vakit kaybetmeden olay yerinde inceleme yapılmakta, tespitler ve alanın niteliğine ilişkin rapor düzenlenerek adli birimlere suç duyurusunda bulunulmaktadır. Ayrıca, 2863 sayılı Kanun'a muhalefet kapsamındaki olaylarla ilgili olarak ilgili kolluk birimleri ile Bakanlığımız birimleri arasında 7 gün 24 saat esasına göre eş zamanlı iletişim kurulabilmektedir.

Ulusal ve uluslararası mevzuat kapsamında, Bakanlığımızın koordinasyonunda ülkemizden yasa dışı yollarla çıkarılmış kültür varlıklarının tespiti, envanterlenmesi ve takibine yönelik çalışmalar kesintisiz olarak yürütülmekte, bu varlıkların iadesine yönelik girişimler sürdürülmektedir. Yurt dışında bulunan ülkemiz kökenli kültür varlıkları; müze, üniversite ve özel koleksiyonlar ile sanat ticaretiyle uğraşan kurum ve kuruluşların erişilebilir kayıtlarının incelenmesi, akademik yayınların taranması, gerektiğinde yerinde inceleme yapılması ve Bakanlığımıza ulaşan bildirimlerin değerlendirilmesi yoluyla tespit edilmektedir.

Bununla birlikte, kaçak kazılarda bulunan eserlerin yasa dışı yollarla yurt dışına çıkarılması, özel koleksiyonlar ile bazı müze ve kurum depolarına erişimin mümkün olmaması ve eserlerin mevcut konumlarına ilişkin bilgilerin kamuoyuna açıklanmaması, yurt dışında bulunan kültür varlıklarımızın tamamının tespit edilmesini güçleştirmektedir. Bu nedenle, ülkemizden çıkarılmış olup hâlen yurt dışında bulunan kültür varlıklarının toplam sayısına ilişkin kesin bir sayı verilmesi mümkün değildir.

Kültür varlıklarımızın iadesine yönelik süreçler; eserlerin yurt dışına çıkarılma zamanı ve şekli, uluslararası mevzuat, ilgili ülkenin iç hukuku ve diplomatik koşullar dikkate alınarak çok aşamalı bir strateji çerçevesinde yürütülmektedir. Ülkemiz kökenli olduğu ve yasa dışı yollarla yurt dışına çıkarıldığı tespit edilen kültür varlıklarının iadesine yönelik çalışmalar, çoğunlukla diplomatik girişimler yoluyla, gerekli hâllerde ise ilgili ülkelerde hukuki yollara başvurularak gerçekleştirilmektedir. Bu çalışmalar, Bakanlığımızın koordinasyonunda Dışişleri Bakanlığı ve diğer ilgili kurumlarla iş birliği içerisinde yürütülmektedir. Müzakere süreçlerinde ikili anlaşmalardan, uluslararası sözleşmelerden ve uluslararası teamül kurallarından yararlanılmaktadır. Kültür varlıklarının menşe ülkelerine iadesine ilişkin uluslararası iş birliği mekanizmaları ile UNESCO'nun 1970 tarihli Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili Sözleşmesi'nde ortaya konulan temel yaklaşım Bakanlığımızca esas

alınmaktadır. Bununla birlikte, 18'inci ve 19'uncu yüzyıllarda bazı kültür varlıklarının dönemin diplomatik ilişkileri ve uygulamaları çerçevesinde yurt dışına götürüldüğü bilinmektedir. Bu gibi durumlarda, kurumlar arasında gönüllülük esasına dayalı bir diyalog ortamı oluşturulmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

Bu kapsamda iade süreçleri, her bir eserin özgün koşulları, mevcut deliller ve ilgili ülkenin hukuki ve idari yapısı çerçevesinde farklı sürelerde sonuçlanabilmekte; bazı eserlerin ülkemize iadesi, uzun yıllara yayılan girişimler sonucunda mümkün olabilmektedir. Nitekim 65 yıl sonra ülkemize iadesi sağlanan Marcus Aurelius heykeli, bu sürecin somut örneklerinden birini teşkil etmektedir. Bu nedenle, Bakanlığımızca iadesi talep edilen kültür varlıklarının sayısına ilişkin sabit ve kesin bir rakam verilmesi mümkün değildir. İade süreçleri, yeni tespit ve araştırmaların yanı sıra devam eden diplomatik ve hukuki girişimlerle birlikte sürekli olarak gelişmekte ve kapsamı değişebilmektedir. Ayrıca kültür varlıklarının iadesine ilişkin süreçler, niteliği gereği gizlilik esasına göre yürütülmektedir. Adli soruşturmaların, Bakanlığımızca gerçekleştirilen araştırma faaliyetlerinin ve uluslararası müzakere süreçlerinin sağlıklı bir şekilde devam edebilmesini teminen, ilgili dosyalara ilişkin bilgiler iade işlemlerinin tamamlanmasının ardından kamuoyuyla paylaşılmaktadır.

Hâlihazırda iade süreçleri, başta Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Almanya, İsviçre, Fransa, İtalya, Bulgaristan, Sırbistan, İspanya, Avusturya, Danimarka ve Avustralya olmak üzere, kültür varlıklarımızın bulunduğu ülkelerin ilgili makam ve kurumlarıyla yürütülen temaslar kapsamında devam etmektedir.

2023-2026 yılları arasında yurt dışından 4.414 kültür varlığının ülkemize iadesi sağlanmış olup bugüne kadar yurt dışından iadesi sağlanan toplam kültür varlığı sayısı 26.864'e ulaşmıştır. Bakanlığımızca gerçekleştirilen iade çalışmalarına ilişkin bilgilere https://kvmgm.ktb.gov.tr internet adresinden ulaşılabilmektedir.

Eser iade süreçlerinde adli iş birliği, kolluk iş birliği, diplomatik girişimler, hukuki girişimler ve gönüllü iadeler gibi yöntemlerden yararlanılmaktadır. Bununla birlikte, bu iş birliklerinin muhatap ülkeler açısından sürdürülebilir ve sürekli hâle getirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, özellikle transit konumunda bulunan veya kültür varlıklarına pazar teşkil eden ülkelerle uluslararası düzeyde karşılıklı destek ve iş birliği sağlanması amacıyla ikili anlaşmalar imzalanmaktadır. Bugüne kadar kültür varlığı kaçakçılığının önlenmesine yönelik toplam 14 ülkeyle ikili anlaşma imzalanmıştır. Ayrıca, 2021 yılında ABD ile imzalanan Mutabakat Zaptı 24 Mart 2026 tarihinde ikinci kez beş yıl süreyle yenilenmiş olup diğer ülkelerle de benzer anlaşmalar yapılmasını hedefleyen çalışmalar hâlihazırda devam etmektedir.

İade taleplerinin hazırlanması ve takibi kapsamında eserlerin kökeninin ve yurt dışına çıkarılma koşullarının tespiti, kriminolojik verilerin değerlendirilmesi ve arşiv araştırmaları gibi kapsamlı çalışmalar yürütülmekte, eserlerin iadesi talep

edilmektedir. İlgili tüm paydaş kurum ve kuruluşlarla yürütülen koordinasyon sonucunda ülkemize iadesi sağlanan kültür varlıklarının Türkiye'ye nakli, Türk Hava Yolları Turkish Cargo'nun sağladığı destek kapsamında ücretsiz olarak gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, ülkemize iadesi sağlanan kültür varlıklarının nakil süreçlerinde herhangi bir ek kamu kaynağı kullanılmamaktadır.

Ülkemizden yasa dışı yollarla yurt dışına çıkarılan kültür varlıklarının tespitine yönelik olarak Bakanlığımız uzmanlarınca uluslararası müzelerin koleksiyonları, müzayede evlerinin internet siteleri, yayınları, katalogları ve broşürleri ile çevrim içi satış platformları düzenli olarak takip edilmektedir. İnternet ve sosyal medya üzerinden kültür varlığı satışına ilişkin hesap ve paylaşımlar da bu kapsamda incelenmektedir.

Tespit edilen eserlerin yurt dışına çıkarılma zamanı ve şekli araştırılmakta, ilgili dönemin mevzuatı ile mevcut bilgi ve belgeler değerlendirilerek eserlerin ülkemize iadesine yönelik girişimlerde bulunulmaktadır. Bu değerlendirmelerde, eserin envanter kaydının bulunması aidiyetinin bilimsel ve hukuki açıdan ortaya konulmasında önemli bir dayanak oluşturmaktadır. Kaçak kazılarla ortaya çıkarılan ve kayıt altına alınmadan yurt dışına çıkarılan eserlerde ise aidiyetin ispatlanması daha kapsamlı araştırmalar gerektirebilmektedir.

Envanter kaydı bulunan ve çalındığı veya kaybolduğu belirlenen eserlerin fotoğraflı teknik bilgileri ilgili kolluk ve gümrük birimleriyle paylaşılmakta, Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla yurt dışı temsilciliklerimiz bilgilendirilmekte ve eserlerin INTERPOL Çalıntı Sanat Eserleri Veri Tabanı'na kaydedilmesine yönelik işlemler yürütülmektedir. Böylece söz konusu eserlerin yurt içinde ve yurt dışında aranması sağlanmaktadır.

Bir eserin müzayedede satışa sunulduğunun tespit edilmesi hâlinde, satışın durdurulması ve eserin iadesinin sağlanmasına yönelik başvurular, muhatap ülkenin mevzuatı ve uygulamaları doğrultusunda ilgili kolluk birimlerine, adli ve idari makamlara veya doğrudan müzayede evine iletilmektedir. Bu süreçlerde ikili anlaşmalardan, uluslararası sözleşmelerden ve diplomatik iş birliği imkânlarından yararlanılmaktadır.

Satışın durdurulmasına ilişkin başvuruların sonuçlanma süresi, mevcut delillere ve muhatap ülkenin yetkili makamlarınca yürütülen işlemlere göre farklılık gösterebilmektedir. Satışın durdurulmasını izleyen iade süreci ise ayrıca araştırma ve müzakereler gerektirebilmekte; bu nedenle bazı dosyalar kısa sürede sonuçlanırken bazıları uzun yıllara yayılabilmektedir.

İnternet ve sosyal medya platformlarına yönelik izleme ve denetim faaliyetleri düzenli ve sürekli olarak gerçekleştirilmektedir. Alım satımı yasak olan kültür

varlıklarının internet üzerinden satışının yapıldığının tespit edilmesi durumunda, söz konusu paylaşımlar emniyet birimlerine iletilmekte ve sorumlular hakkında 2863 sayılı Kanun'un 67'nci maddesi kapsamında suç duyurusunda bulunulmaktadır.

Bununla birlikte, Bakanlığımızca gerçekleştirilen internet ve sosyal medya denetimleri yalnızca tarihî eser satışlarına yönelik değildir. Bakanlığımız uzmanlarınca sosyal medya ve video paylaşım sitelerinde tespit edilen kaçak kazı veya izinsiz define aramalarına ilişkin paylaşımlar, 2863 sayılı Kanun'a ve Türk Ceza Kanunu'na muhalefet kapsamında titizlikle takip edilmekte; gerekli yasal işlemlerin başlatılması sağlanmakta ve bu tür paylaşımların özendirici etkisinin geniş kitlelere yayılmasının önlenmesi amacıyla erişimlerinin engellenmesi için hukuki girişimlerde bulunulmaktadır.

Bakanlığımıza bağlı müzelerde bulunan 3,5 milyon taşınır kültür varlığının dijital ortamda kayıt altına alınmasına yönelik çalışmalar, Genel Müdürlüğün ödüllü projesi olan Müze Ulusal Enformasyon Sistemi (MUES) kapsamında sürdürülmektedir. İlk etapta, Bakanlığımızın 2024-2028 Stratejik Planı kapsamında bu 3,5 milyon eserin toplam 2 milyonunun sisteme aktarılması hedeflenmiştir.

Eylül 2026 itibarıyla, 2 milyon eser girişine ilişkin hedefimizin yaklaşık 1,2 milyonu MUES'e aktarılmış olup 2024-2028 Stratejik Planı uyarınca dijitalleşme oranımız %57 seviyesine ulaşmıştır. Mevcut hedef kapsamında 800 bin eserin sisteme aktarılmasına yönelik çalışmalar devam etmekte olup 2028 yılına kadar 2 milyon eserin dijitalleştirilmesi tamamlanmış olacaktır. Çalışmalar müze müdürlükleri tarafından sistematik biçimde sürdürülmekte ve Genel Müdürlükçe gerekli kontroller düzenli olarak yapılmaktadır.

Bakanlığımıza bağlı müzelerde yürütülen sayım, kontrol ve denetim çalışmaları sonucunda tespit edilen eksiklikler büyük ölçüde geçmiş dönem uygulamalarından kaynaklanan kayıt farklılıkları, parça-bütün ilişkisi bulunan eser gruplarının yeniden değerlendirilmesi ve envanter sistemlerinin güncellenmesi süreçleriyle ilişkilidir.

Bu süreçler, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ile kültür varlığı kaçakçılığıyla mücadeleye ilişkin yükümlülükleri kapsamında yürütülmektedir. Kaybolduğu değerlendirilen kültür varlıklarına ilişkin bilgiler müze, il ve eser türü bazında ayrıntılandırılarak Genel Müdürlüğün kayıtlarında tutulmakta; yurt içi ve yurt dışındaki arama süreçleri eş zamanlı olarak yürütülmektedir. Eserlerin fotoğraflı bilgileri (envanter bilgileri) yurt içindeki emniyet ve jandarma birimlerine iletilmekte, yurt dışına kaçırılmalarının önlenmesi amacıyla tüm gümrük kapılarımız uyarılmakta ve bu eserler INTERPOL Çalıntı Sanat Eserleri Veri Tabanı'na kaydedilmektedir. Bu kapsamda, kayıp veya çalıntı olduğu tespit edilen kültür varlıklarına ilişkin duyurular yapılmakta ve söz konusu eserlere ait bilgiler Genel Müdürlüğün

https://kvmgm.ktb.gov.tr/ internet adresi üzerinden kamuoyuyla şeffaf biçimde paylaşılmaktadır.

Bulunan kültür varlıklarına ilişkin bilgiler de aynı şekilde kamuoyuyla paylaşılmakta ve süreçler aynı internet adresi üzerinden takip edilebilmektedir.

Özel koleksiyonlarda bulunan kültür varlıkları, Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları Koleksiyonculuğu ve Denetimi Hakkında Yönetmelik çerçevesinde, denetim yönünden bağlı bulundukları müze müdürü veya müze müdürünün görevlendireceği müze ihtisas elemanları tarafından yılda en az bir defa denetlenmektedir.

Genel Müdürlüğün 2026 Yılı Yatırım Programı, 15 Ocak 2026 tarihli ve 33138 sayılı mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup kültür varlıklarının korunmasına yönelik çalışmalar bu kapsamda sürdürülmektedir.

2863 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat hükümleri kapsamında, tescilli kültür varlıklarının özgün nitelikleri korunarak yaşatılması esastır. Bu doğrultuda, anılan Kanun'un 10'uncu maddesinde yer alan "Diğer kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunma ve değerlendirilmesi bu Kanun hükümlerine uygun olarak kendileri tarafından sağlanır." hükmü kapsamında, kültür varlıklarının restorasyonuna ilişkin taleplerin mülkiyet sahiplerince Koruma Bölge Kurulu Müdürlüklerine iletilmesi hâlinde, söz konusu taleplerin ivedilikle Kurul gündemine alınarak değerlendirilmesi sağlanmaktadır.

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının gelecek nesillere aktarılması ve özgün nitelikleri korunarak yaşatılması amacıyla hazırlanan restorasyon projelerinin 2863 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında değerlendirilmesi, alanında uzman bağımsız üyelerden oluşan Koruma Bölge Kurullarının görev ve yetkileri arasında yer almaktadır. Bu kurullarca alınan kararlar, restorasyon uygulamalarının koruma mevzuatına ve bilimsel koruma ilkelerine uygunluğunun sağlanmasında temel bir denetim ve değerlendirme mekanizması oluşturmaktadır. İhtiyaç duyulan projelerde bilim kurullarının görüş ve değerlendirmeleri ile bağımsız bilimsel uzmanlık mekanizmalarından yararlanılarak restorasyon uygulamalarının bilimsel esaslara ve koruma ilkelerine uygun şekilde gerçekleştirilmesine önem verilmektedir.

Taşınmaz kültür varlıklarına ilişkin esaslı onarım uygulamalarının onaylı projelere uygunluğunun denetlenmesi görevi ise 2863 sayılı Kanun, Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının Yapı Esasları ve Denetimine Dair Yönetmelik ve Taşınmaz Kültür Varlıklarının Gruplandırılması, Bakım ve Onarımlarına İlişkin Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 660 sayılı İlke Kararı kapsamında ilgili yerel idarelere verilmiştir.

Kültür varlıklarının ait oldukları topraklarda korunması ve yasa dışı yollarla yurt dışına çıkarılmasının önlenmesi, Bakanlığımızın öncelikli çalışma alanlarından biridir. Bu kapsamda, kaçakçılığın önlenmesine yönelik güvenlik ve denetim çalışmalarının yanı sıra kültürel miras konusunda toplumun farklı kesimlerinde bilinç oluşturulmasına yönelik faaliyetler de titizlikle yürütülmektedir.

Bu çalışmalar kapsamında çocuklara yönelik eğitim faaliyetleri özel bir yere sahiptir. Kültürel mirasın korunması konusunda kalıcı bir bilinç oluşturmanın yolu, çocukların bu mirası yalnızca müzelerde sergilenen eserler olarak değil, yaşadıkları ülkenin tarihi, kültürü ve günlük yaşamıyla bağlantılı bir bütün olarak tanımalarından geçmektedir.

Bu amaçla, Ankara Üniversitesi iş birliğiyle "Kültür Koruyucuları" eğitim programı hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Program kapsamında, Bakanlığımıza bağlı müzelerde görev yapan uzmanlara eğitim verilmiştir. Uzmanların edindikleri bilgi ve yöntemler doğrultusunda, 9-12 yaş grubundaki çocuklara yönelik; okul, müze, şenlik ve festival gibi çocuklarla bir araya gelinebilecek farklı ortamlarda uygulanabilir etkinlikler hazırlanmıştır.

Türkiye genelinde müze uzmanları aracılığıyla yürütülen bu çalışmalar kapsamında, son iki yılda 45 bin çocuk "Kültür Koruyucuları" programına katılmıştır. Bu sayede çocukların kültürel mirasın nasıl korunması gerektiğini öğrenmeleri ve kendi yaş gruplarına uygun etkinlikler aracılığıyla bu konuyla doğrudan temas kurmaları sağlanmıştır.

Müze çalışmalarını tamamlayan programın bir diğer bileşeni ise "Kültür Koruyucuları" internet sitesidir. Platform, çocukların kültürel mirasa ilişkin bilgilere yalnızca metinler üzerinden değil, oyunlar, animasyonlar ve görsel içerikler aracılığıyla da ulaşabilmeleri amacıyla hazırlanmıştır. Böylece çocukların merak ettikleri konuları kendi başlarına keşfedebilecekleri, yaş gruplarına uygun bir dijital içerik alanı oluşturulmuştur. Platformda öğretmenlerin kullanımına yönelik içerikler de bulunmaktadır. Derslerde ve sınıf içi etkinliklerde kullanılabilecek eğitim materyalleriyle öğretmenlerin kültürel miras konusunu farklı ders ve etkinliklere dâhil edebilmeleri desteklenmiştir.

Çocuklara yönelik basılı materyaller de programın bir parçası olarak hazırlanmıştır. "Biri Arkeolog mu Dedi?" ve "Kültür Koruyucuları" adlı hikâye kitapları ücretsiz olarak erişime sunulmuştur. Kitapların işaret dili ve sesli okuma uygulamaları da hazırlanarak işitme ve görme engelli çocukların içeriklerden yararlanabilmeleri sağlanmıştır.

"Kültür Koruyucuları" programıyla amaçlanan, çocuklara kültürel miras hakkında bilgi vermekle sınırlı bir eğitim modeli oluşturmak değildir. Çocukların yaşadıkları ülkenin kültürel birikimini tanımaları, kültür varlıklarının neden korunması gerektiğini kavramaları ve bu konuda bireysel olarak yapabileceklerinin farkına varmaları hedeflenmektedir. Bu nedenle program; müze uzmanlarınca gerçekleştirilen yüz yüze etkinlikleri, çocuklara yönelik dijital içerikleri, öğretmen materyallerini, hikâye kitaplarını ve erişilebilirlik uygulamalarını bir araya getiren bütüncül bir eğitim çalışması olarak uygulanmaktadır.

Vatandaşlarımız, kaçak kazılara veya kültür varlıklarımızın tahrip edilmesine ilişkin ihbarlarını Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) ve Kültür ve Turizm Bakanlığı İletişim Merkezi ALO 176 üzerinden iletebilmektedir. Söz konusu ihbarlar, 2863 sayılı Kanun kapsamında gerekli inceleme ve değerlendirmenin ivedilikle yapılabilmesi amacıyla ilgili kolluk birimlerine ve/veya Bakanlığımız birimlerine iletilmektedir.

Kültür varlığı kaçakçılığı, niteliği itibarıyla farklı kurum ve kuruluşların görev ve yetki alanlarına giren, ulusal ve uluslararası boyutları bulunan çok yönlü bir suç alanıdır. Bu nedenle söz konusu suçlarla mücadelede yalnızca belirli bir ihtisas biriminin personel kapasitesi değil, ilgili tüm kurumların eş güdüm ve iş birliği içerisinde etkin biçimde çalışması esas alınmaktadır.

Türkiye'de kültür varlığı kaçakçılığıyla mücadele faaliyetleri; İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesindeki Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı (KOM) ve bu daire başkanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele İl Müdürlükleri ile İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığına bağlı olarak illerde hizmet veren jandarma birimleri tarafından yürütülmektedir. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, kültür varlıklarının gümrüklerden yasa dışı yollarla geçirilmesini önlemekten sorumlu diğer kurumdur. Bakanlığımız Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Kaçakçılıkla Mücadele Daire Başkanlığı ise kaçakçılıkla mücadele faaliyetlerinde görev alan diğer ilgili bakanlıklar arasında gerekli koordinasyonu sağlamaktadır.

Yurt içinde bir müzeden, ören yerinden veya koleksiyondan çalınan ya da yasa dışı yollarla elde edilen kültür varlıklarına ilişkin bilgi ve belgeler gecikmeksizin ilgili kolluk, gümrük ve müze birimleriyle paylaşılmaktadır. Bu yolla söz konusu eserlerin yurt genelinde aranması ve sınır kapılarında gerekli tedbirlerin alınması sağlanmaktadır. Bakanlığımıza ulaşan kültür varlığı kaçakçılığı ve kaçak kazılara ilişkin ihbarlar da ilgili kolluk birimleriyle koordineli olarak değerlendirilmekte ve gerekli adli süreçlerin başlatılması sağlanmaktadır. Ayrıca ilgili kolluk birimleriyle koordinasyon içerisinde, kolluk personeline kültür varlıklarının korunması ve kaçakçılıkla mücadele konularında eğitim faaliyetleri yürütülmektedir.

Kültür varlığı kaçakçılığının sınır aşan ve organize suç niteliği taşıyan boyutuyla mücadelede uluslararası iş birliğinin güçlendirilmesine de özel önem verilmektedir. Bu kapsamda, Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) ile Güneydoğu Avrupa'da kültür varlığı kaçakçılığıyla mücadeleyi güçlendirmeye yönelik bölgesel bir proje başlatılmıştır. Türkiye, 13-14 Mayıs 2026 tarihlerinde açılışı gerçekleştirilen bu projeye ilk mali desteği sağlayan ülke ve eş uygulayıcı ortak olarak öncülük etmektedir.

Kültür varlığı kaçakçılığıyla mücadelede ihtiyaç duyulan insan kaynağı ve uzmanlık kapasitesi, ilgili kurumların görev alanları doğrultusunda yürütülen çalışmalar ve kurumlar arası koordinasyon mekanizmaları çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bakanlığımızın temel yaklaşımı, bu suçlarla mücadelede yalnızca mevcut kapasitenin kullanılmasına değil, değişen suç yöntemleri karşısında kurumsal kapasitenin, uzmanlaşmanın ve ulusal ve uluslararası iş birliğinin sürekli olarak güçlendirilmesine dayanmaktadır.

Kültür varlıklarının ait oldukları topraklarda korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması, Bakanlığımızca millî bir sorumluluk olarak ele alınmaktadır. Bu doğrultuda kaçakçılıkla mücadele çalışmaları; önleyici güvenlik tedbirleri, kurumlar arası koordinasyon, uluslararası iş birliği ve toplumsal farkındalık faaliyetlerini kapsayan bütüncül bir yaklaşımla yürütülmektedir.

Kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi amacıyla 2020 yılında Kaçakçılıkla Mücadele Daire Başkanlığı kurulmuştur. Dört şube müdürlüğünden oluşan Başkanlık bünyesinde yurt içi ve yurt dışı kaçakçılıkla mücadele, eğitim ve farkındalık ile dijital medya ve iletişim faaliyetleri yürütülmektedir.

Kaçak kazı ve kültür varlığı kaçakçılığına ilişkin olarak Bakanlığımıza ulaşan ihbarlar ivedilikle değerlendirilerek ilgili kolluk birimlerine iletilmekte, olaylara erken müdahale edilmesi sağlanmakta ve başlatılan yasal süreçler takip edilmektedir. Kolluk birimlerince kültür varlıklarının bulunduğu alanlarda devriye ve kontrol faaliyetleri yürütülürken Bakanlığımızca antik kentlerde kamera sistemleri kurulması ve gece-gündüz esasına göre güvenlik görevlisi istihdam edilmesi yoluyla koruma tedbirleri alınmaktadır. Kaçak kazı olaylarına ilişkin veriler değerlendirilerek riskli alanlar belirlenmekte ve ilave güvenlik önlemleri alınmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

İnternet ve sosyal medya üzerinden kültür varlıklarının satışına ilişkin paylaşımlar da incelenmektedir. Tespit edilen içerikler kolluk birimlerine iletilerek sorumlular hakkında yasal işlem yapılması ve içeriklere erişimin engellenmesi amacıyla hukuki girişimlerde bulunulmaktadır. Kolluk kuvvetleriyle iş birliği içerisinde yürütülen çalışmalar sonucunda, 2021 yılından 2026 yılının Eylül ayına

kadar olan dönemde 1.483.138 kültür varlığı ve obje Bakanlığımıza bağlı müzelerde koruma altına alınmıştır.

Kaçakçılığın uluslararası boyutuyla mücadele kapsamında toplam 14 ülkeyle ikili anlaşma imzalanmıştır. İlgili kolluk kuvvetleri, Adalet Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı ile koordineli olarak yürütülen çalışmalar, UNESCO, INTERPOL ve UNODC gibi uluslararası platformlardaki iş birlikleriyle desteklenmektedir.

Koruma bilincinin yaygınlaştırılması amacıyla çocuklara yönelik "Kültür Koruyucuları" eğitim programının yanı sıra, kaçak kazıların yoğunlaştığı alanlarda "Köy Sohbetleri" projesiyle yerel halka ulaşılmaktadır. Muhtarlara ve kolluk personeline yönelik eğitimler düzenlenmekte; kamu spotları, afişler ve bilgilendirici içerikler müzeler ve yerel yönetimler aracılığıyla toplumun farklı kesimlerine ulaştırılmaktadır. Bu çalışmalarla kültür varlıklarına yönelik tehditlerin erken fark edilmesi ve kültürel mirasın korunmasında toplumsal katılımın güçlendirilmesi hedeflenmektedir.